

KESÄIHOTTUMA

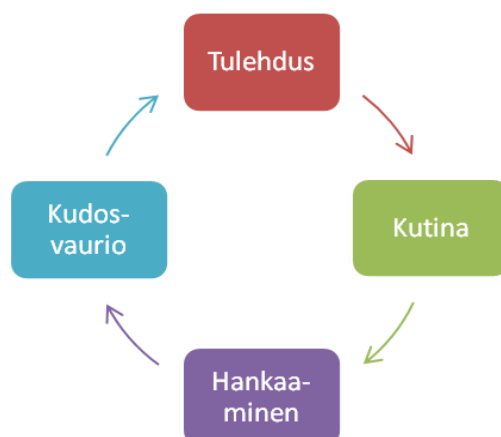
28/07/2016

(Hankuri, sweet itch, Queensland itch, summer itch, summer eczema, insect bite hypersensitivity (IBH), culicoides hypersensitivity, insect hypersensitivity, seasonal recurrent dermatitis)

Culicoides-suvun polttiaisten aiheuttama yliherkkyys, joka aiheuttaa hillitöntä kutinaa ja iho menee rikki hankaamisesta. Hevonen on herkkä polttiaisen syljelle. Oireet alkavat yleensä toukokuussa ja loppuvat lokakuun lopulla. Joillakin hevosilla oireet ovat pahemmat elosyyskuussa, jolloin polttiaisista tulee toinen "aalto". Kesäihottumaan ei ole parantavaa hoitoa. Vaurioitunut iho kutisee ja tämä johtaa kutina-hankaamiskiarteeseen. Hevonen hankaa tavallisesti harjaa, häntää ja otsaa. Kesäihottumalle herkkiä rotuja ovat suomenhevoset, islanninhevoset, shetlanninponit, ruspunit, friisiläiset ja Andalusian-hevoset. Islannissa syntyneet islanninhevoset sairastuvat helpommin. Sairastuminen tapahtuu yleisemmin, kun hevonen on elänyt uudessa kotimaassaan kaksi vuotta. Sairaus puhkeaa yleensä 2–6 vuoden iässä, mutta jo 1-vuotiailla hevosilla kutina voi alkaa loppukesästä. Culicoides-suvun polttiaisia on olemassa yli 1000 lajia. Suomessa polttiaisia on noin 70 eri lajia. Sairaus aiheuttaa tuskallista kutinaa hevoselle ja on eläinsuojeluasia, että hevonen hoidetaan hyvin. Ihottumaa ei voi jättää huomiotta tai hoidotta, oireet kestävät kuitenkin puolet vuodesta! Kesäihottuma voi olla hoidosta huolimatta niin paha, että hevonen on joskus parempi lopettaa. Kesäihottuma on periytyvä, vaikka periytymismekanismeja ei tarkkaan tunneta.

Oireet

- Hevonen hankaa yleensä harjaa, häntää ja otsaansa
- Iho voi mennä rikki ja harja kulua jopa vallan pois
- Iho voi hilseillä
- Apaattisuus
- Silmien ympäriltä karva on kulunut ja hevosen ilme voi olla väsynyt ja masentunut
- Hännän huiskiminen
- Levottomuus
- Voimakas piehtarointi

Diagnoosi

Diagnoosi perustuu tyypillisiin oireisiin kesäaikaan. Koska polttiaisia on satoja eri lajeja ja myös terveillä hevosilla voivat vasta-aineet olla koholla, ei allergiatestejä käytetä diagnoosin tekoon.

Erotusdiagnoosit

Ruoka-aineallergia, ulkoloiset, sieni-infektio

Hoito

Hoito pitää aloittaa aikaisin keväällä (loimi, hyönteiskarkotteet) **ennen** kuin oireet alkavat huhtikuun lopulla tai toukokuussa ilmasta riippuen. Jos loimitus aloitetaan vasta oireiden alettua, on kutina-hankaamiskierre jo lähtenyt käyntiin. Tärkein hoito on estää polttiaisten pääsy hevosen lähelle ja tähän tarvitaan kunnollinen päähupulla varustettu ihottumaloimi.

Hyönteisten torjunta

- **Ihottumaloimi** (Horseware Rambo Sweet Itch Hoody, BOETT 11 eri kokoa, saa myös minikokoa, Jacson Horse Saver, Snuggy Hoods, Itch Off, Horze Ezcema, Horse Comfort,). Suojattava myös pää, kaula, häntä ja vatsanalusta, joten loimessa on ehdottomasti oltava **päähuppu**. Tärkein hoito! Loimi on hengittävää materiaalia ja sitä pidetään päällä ympäri vuorokauden, myös sisällä. Loimi on hyvä pestä kerran viikossa ja silloin on oltava päällä varaloimi. Hyönteisloimi ei ole niin suojaava kuin ihottumaloimi. Hyönteisloimi ei riitä kesäihottumasta kärsivälle.
- Polttiaiset viihtyvät seisovassa vedessä ja mädäntyneessä ulosteessa ja kasvimateriaalissa. Tarhojen puhtaanapito on tärkeää. Myös tuulinen laidun olisi hyvä. Huomioi lantalan sijoittaminen hevostarhoihin nähden.
- Harjan leikkaaminen lyhyeksi voi myös auttaa hieman. Koska polttiainen on huono lentämään, se menee harjan ja hännän sisään tuulensuojaan.
- Tallin oviaukkoon voidaan laittaa **tuuletin** puhaltamaan, koska polttiaiset ovat huonoja lentämään. Tavallisesta hyttysverkosta polttiaiset pääsevät läpi. Tallista kannattaa sammuttaa illalla valo, jos huomaa sen houkuttavan polttiaisia sisälle. Puhallinta voi ehkä kokeilla myös ulkona/katoksessa, mutta sen pitää olla ulkokäyttöön soveltuva (fan outdoor). Seuraa, seisooko hevonen mieluummin tuulettimen läheisyydessä.

Ulkoilun ajoitus

- Hevonen pidetään ulkona vain päivällä, (klo 9-15) jolloin polttiaisia on vähiten. Hevonen kannattaa laittaa ulos aurinkoisella tai tuulisella säällä. Pilvisellä säällä, kun ei tuule ja auringon nousun ja etenkin laskun aikaan polttiaiset ovat aktiivisia. Silloin hevosta ei pidetä ulkona.

Hyönteismyrkyt ja karkotteet

- **Pikiöljyn (50 %) ja ruokaöljyn (50 %) sekoitus iholle karkoittaa hyönteisiä.**
- **Porsivet**, haisee hirvensarviöljylle karkottaa hyönteisiä
- Coopersect, Butox, vaikuttava aine deltametriini, eläinlääkäriltä
- Switch pour on, vaikuttava aine permetriini, eläinlääkäriltä
- PROB hyönteiskarkote
- 1 osa etikkaa 5 osaa vettä, suihkutetaan loimelta paljaat alueet ennen ulos vientiä
- Citronella öljy luontaistuotekaupasta

Ihohoito

Iho vaatii päivittäistä hoitoa. Myynnissä on useita erilaisia tuotteita kesäihottuman hoitoon, koska ei ole olemassa yhtä parantavaa hoitokeinoa. On erittäin tavallista että jokin tuote auttaa toiselle hevoselle mutta toiselle ei ollenkaan. Kokeilemalla selviää, mitkä tuotteet ovat hyviä omalle hevoselle. Kokeilluista tuotteista kannattaa pitää kirjaa. Tavallaan on hyvä, jos laiumella ei ole paikkoja, mihin hevonen pääsisi hankaamaan, jotta iho ei mene rikki. Ihottuma ei ole kuitenkaan hallinnassa, jos hevonen heti tilaisuuden tullen hyökkää hankaamaan itseään.

- **Virbacin Equimyl emulsiovoide** sis. bentsyylibentsoaatti, glyseriini, pantenoli, allantoiini
- **Ichtho Vet shampoo ja geeli** sis. iktyolia eli iktammolia, jolla on antiseptinen ja tulehdusta lievittävä vaikutus
- **Carr & Day & Martin, Killitch** sis. bentsyylibentsoaatti
- **Wiemerskampen Pfllegeöl** sis. eteerisiä öljyjä
- **Aloeverageeli**
- **Strong Skin Follow Up** sis. eteerisiä öljyjä, kasviöljyjä
- **Stong Skin Start up** sis teepuuöljyä
- **Solheds tuotteet** sis laventeli, rosmariini, citronella, aloe, minttu, alovera
- Natusan Baby oil olemassa myös öljy jossa aloe veraa. öljyyn voi sekoittaa citronella ja laventeli tippoja.
- Dermoscent Essential 6 valeluliuos sis. Omega 3 ja -6 rasvahappoja ja neempuu, rosmariini, laventeli, neilikka, teepuu, hamppu, kaneli, minttu seetri, kurkuma, oregao, lamosalali, kamomilla, E-vitamiini. Yksi annospullo kerran viikossa 8 viikon ajan iholle.
- Vihreä Super Hevossalva (Superbra Hästsalva Grön) sis. oliiviöljy, mehiläisvaha, A-vitamiini, kehäkukka, laventeli, eukalyptus, pantenoli, palmiitaatti, sitronella, sitruunaöljy, mausteneilikka, seetri.
- Kalanmaksäöljy sis. A- ja D-vitamiineja, omega 3- rasvahappoja tai rypsiöljy sis omega- rasvahappoja ja E-vitamiinia.
- Bepanthol lotion sis. deksipantenoli, glysiini, keramidit, E-vitamiini
- Dermacool pehmentävä ja viilentävä vaikutus. Sis. mentholi, hamamelisuute, propyleeniglykoli, bentsyylialkoholi, chitosanidi, PCMX
- BioBzz sis. Mehiläisvahaa
- Animaderm Derfen tuotteet
- Viatop-geeli sis. raffinoosia (sokeri) ja saponiineja (lieventää kutinaa), allantoiini, bentsoehapon esterä, klorheksidiiniglukonaattia
- Horsol-liuos pehmentää ihoa sis. salisyylihappoa
- PROB öljy sis. yrttejä, puutervaa, alkoholia, juuria, öljyä.
- AVS 14 sis. kehäkukkaöljy, ratamouute, laventeli, kasviöljy

Peseminen

- Hiki pestään aina pois treenin jälkeen
- **Virbac Equimyl tai Epi-Soothe shampoo** kutinaa lievittävä mieto shampoo sis. kaurajauho, glyseriini
- **Stong Skin wash**
- PROB shampoo sis. yrttejä, oliiviöljyä, puutervaa ja tensidejä.
- Femiglandin GLA + E shampoo sis. helokkiöljyä ja E-vitamiinia

Ravinto

- **Omega 3 rasvahapot**, joita saa pellavaöljystä tai kalaöljystä. Vähentävät tulehdusta. Pellavaöljyä 30ml päivässä tai rouhetta noin 3dl päivässä esimerkiksi **Biolin pellavaöljy** tai kalaöljy **Nutreet Omega 3-6-9**, **Equioil omega 3-6-9** tai **Obersten Omega**
- **Sinkki ja D-vitamiinilisä**. Sinkki on tärkeää ihon kunnon, D-vitamiinia ei muodostu iholla loimen ollessa päällä.
- Jotkut ovat saaneet apua syöttämällä ihon kuntoa ylläpitävää ja yrttejä sisältävää rehua. (St Hippolyt Hesta Mix, **NAF D-it**ch. Kompeet Boost)
- **E-vitamiini** lisä, vitamiinilla on antioksidanttivaikutus **Vetcare E-vitamiini hevoselle**

Kortisonilääkitys

Kortisoni on tehokkain lääke allergisten oireiden hoitoon ja yleensä hyödyt ovat haittoja suuremmat. Kortisonia voidaan käyttää lioksena, voiteena tai suun kautta tabletteina. Haittavaikutuksia minimoidaan oikealla ja laskevalla annostuksella ja paikallishoidolla.

- **Deksametasoni tabletit**: annetaan 3–4 viikon kuuri laskevalla annostuksella jos kutina on päässyt jo pahaksi ja tilanne pitää saada rauhoittumaan
- **Prednisolon tabletit**: voidaan käyttää pitempään. Kortisonin haittavaikutuksia saadaan minimoitua antamalla lääke aamuisin ja joka toinen päivä.
- **Mometasonifuroaatti liuos (Elocon)** vahva kortisoni luokka III paikallisesti ihottumakohtiin kerran päivässä aluksi, sitten lääkitystä harvennetaan joka toinen tai joka kolmas päivä. Elinikäinen teurastuskielto elintarvikkeeksi.
- **Hydrokortisoni 17-butyraatti liuos (Locoid)** keskivahva kortisoni luokka II paikallisesti ihottumakohtiin, elinikäinen teurastuskielto elintarvikkeeksi
- **Hydrokortisoni voide**, mieto kortisonivoide luokka I, paikallisesti ihottumakohtiin

Antihistamiinilääkitys

Antihistamiinista on useille hevosille selvää apua. Antihistamiinilääkkeet aiheuttavat elinikäisen teurastuskiellon elintarvikkeeksi. Antihistamiinia hevoset voivat syödä koko kesän.

- **Setiritsiini** (Heinix, Zyrtec, Histec) Lääkitys pitää aloittaa ennen oireita.
- **Hydroksitsiini** (Atarax).

Hoidot, joita on kokeiltu, mutta ei anna selvää apua

Siedätyshoito

- Siedätyshoidon tehosta kesäihottumaan ei ole tieteellistä näyttöä. Siedätyshoito ei tällä hetkellä ainakaan ole niin tehokas, että hevonen voisi siedätyshoidollakaan olla ilman loimea ja muuta kesäihottumahoitoa.
- Siedätyshoidon ongelmana on tällä hetkellä se, että polttiaisia on useita erilaisia ja hevoset ovat allergisia polttiaisen syljelle. Siedätyshoitoaine taas on tehty kokonaisuudesta polttiaisesta, jolloin se ei ole niin tehokas.
- Siedätyshoidossa hevosesta otetaan verinäyte, selvitetään mille hevonen on allerginen ja altistetaan vähitellen kasvaville allergeenimäärille. Siedätyshoito aloitetaan mieluiten talvella, kun hevosella on vähiten oireita. Verinäyte on parasta ottaa silloin kun on oireita päällä esim. heinä-elokuussa, koska polttiaisvasta-aineet laskevat veressä nopeasti.
- Siedätyshoidon lopullinen hyöty voidaan arvioida vasta 1,5 vuoden kuluttua hoidon aloittamisesta.

Seerumihoito (bioimmunoterapia)

Oireilevan hevosen omaa verta kerätään, siitä erotetaan seerumi, kuivataan ja syötetään siitä tehtyjä rakeita.

Homeopatia

Vitterin hoitajan Sabrina Eruksen vinkit kesähottuman hoitoon

1. Hevonen pestään sulan maan aikana joka päivä (maaliskuu-lokakuu) Strong Skin wash shampooa kauttaaltaan: niska, häntä, harja, koko hevonen. Pestään hyvin myös hännän alta. Shampooa hierotaan hevoseen kahden minuutin ajan ja huuhdellaan. Kuivataan huolellisesti ensin hikiviilalla ja lopuksi pyyhkeellä taputtelemalla kuivaksi.
2. Strong Skin Follow up voidetta laitetaan alueille, joita hevonen voi hinkata: harja häntä,
3. Strong Skin Start up teepuuöljyä sisältävää öljyä suihkutetaan muun muassa korvien alueelle.
4. Tarhailu tai laitumella olo klo 9-15 välisenä aikana, jolloin polttiaisia on vähiten ilmassa.
5. Harja pidetään lyhyenä, jotta ihoa on helpompi hoitaa. Myöskään polttiaiset eivät pääse harjan sisään turvaan puremaan hevosta.
6. Hevosta ei loimiteta, eikä käytetä hyönteismyrkkyjä. Päivittäin käytetyt hoitoaineet sisältävät eteerisiä öljyjä, jotka karkottavat hyönteisiä.
7. Hevonen asuu tuulisella paikalla.
8. Talli pidetään pimeänä, jotta ei houkutellessa polttiaisia sisälle.
9. Kesällä hevonen pestään viileällä vedellä esim. lämmityksen jälkeen, jotta iholla oleva hiki ei pääse ärsyttämään ihoa.
10. Silloin tällöin hevonen on käynyt suolahuoneessa
11. Nutreet omega 3-6-9 rasvahappovalmiste [rasvahapot hyviä iholle ja vähentävät tulehdusta]
12. Kompeet lisäravinteet. Kompeet to win, Komeept Boost [kasviöljyt, minttu, timjami, rosmariini, hunaja, elektolyytit, mustaviinimarjal]

Strong Skin, Kompeet ja Nutreet tuotteet finnordic.fi